

L'administració pren consciència de la seua importància

La transformació de les escoles rurals

Les escoles rurals han estat tradicionalment oblidades de l'administració i de tothom. Però fa uns anys que la situació comença a canviar: col·laboració entre mestres, més recursos materials i més suport institucional...

En 1983 Marina Subirats publicava el llibre *L'escola rural a Catalunya*, un estudi seriós sobre la situació de les escoles rurals al Principat. L'autora, a partir de l'anàlisi d'unes escoles a les comarques del Pallars i de l'Urgell, denunciava la difícil situació en què es troben, sobretot arran de la política de concentracions escolars iniciada als anys setanta. Moltes escoles van desaparèixer en aquella època. I això, en molts casos, fou el primer pas cap a la desertització del poble. L'escola rural havia estat, tradicionalment, la ventafocs del sistema educatiu: escoles encabides en edificis tronats, mobiliari vell i deteriorat, manca de material, desatenció d'ajuntaments i govern, impotència dels mestres, que havien d'educar nens d'edats molt diferents, i molta desmotivació d'un alumnat desproveït dels coneixements més bàsics. Avui, quasi deu anys després, la situació d'aquests centres ha canviat: ja no es practica la política de concentració, les escoles no tanquen, l'administració va prenent consciència de la importància que tenen. La situació real ha millorat considerablement i el greuge comparatiu és cada vegada menor. Els mestres de les escoles rurals, des de l'experiència personal i amb imaginació, han encetat una nova etapa.

UN EXEMPLE

Calders és un petit poble de 590 habitants, situat a la banda de ponent de la comarca "natural" del Moianès. L'escola de Calders és un xic peculiar –encara que no atípica, perquè n'hi ha moltes com aquesta en tots

els Països Catalans–. És petita com el poble. Consta de dues aules i la porten dos mestres que imparteixen classes només fins a sisè de Bàsica (escola incompleta). La classe dels petits, els dragons, la comparteixen quinze infants de tres a set anys (de P3 a segon de Bàsica). La classe dels grans, els gegants, té catorze nens i nenes de vuit a dotze anys (de tercer a sisè de Bàsica). Quan els nens de Calders acaben

l'escola solen anar a Artés, el poble més gran que tenen a la vora i que disposa d'una escola completa (centre que fa els vuit cursos d'EGB). L'escola de Calders és una escola rural. N'hi ha altres, de centres que reuneixen aquestes característiques. Però encara són més petits: consten d'una sola aula –unitat en diuen–, i són conegudes com a escoles unitàries.

Els nens de Calders aprenen d'una manera diferent: es basen molt en el treball individual, van adquirint coneixements de forma progressiva, sense pressa, cadascun al seu ritme. Els cursos rígids d'una escola habitual no pressionen ni l'infant ni el mestre d'aquestes escoles, perquè la cosa important és que el nen aprengui un seguit de conceptes durant els anys que passa amb el mateix mestre. Fan servir poc els llibres, excepte en matèries molt concretes, com poden ser les matemàtiques. "Ens trobàvem que moltes de les experiències que proposaven els llibres de text no eren aplicables a una escola rural. Per exemple, el llibre deia "compta els semàfors que hi ha al teu carrer"; és clar, en un poble pocs n'hi ha, de semàfors", explica en Llorenç, un dels mestres de l'escola. I assegura: "La majoria de llibres de text són fets per a les zones urbanes".

En Dani i en Marc s'han quedat a la classe aquesta tarda. Els altres, després de l'assemblea –moment de la setmana quan els nens posen sobre la taula i sense vergonya els seus problemes; qüestionen actituds d'alguns companys i en feliciten oberta-



En les escoles rurals s'aprèn d'una manera diferent.

PHATS I CAMPS

ment d'altres— han sortit a fer gimnàstica. En Dani té dotze anys i juga amb l'ordinador; en Marc en té vuit i acaba els deures. En Marc s'acosta al racó d'en Dani i l'ajuda a esbrinar els misteris d'un videojoc sobre l'Snoopy. Malgrat la diferència d'edat, aquests dos nens s'entenen molt bé. Una escola rural fomenta necessàriament la convivència. I no és fàcil —ens confessen els mestres—, per exemple, que "un nen de segon sigui capaç d'aguantar callat la tirallonga d'un nen de tres anys, i a l'inrevés; és un aprenentatge dur, però ho fan perfectament".

NOU FUNCIONAMENT

Malgrat aquesta renovació pedagògica, que al llarg dels anys han anat afinant els mestres, les escoles rurals pateixen des de sempre d'una colla de mals endèmics, que en feien el parent pobre de l'ensenyament del país. La manca de material i de recursos en general, l'aïllament dels mestres, la necessitat d'una relació més intensa dels nens amb altres de la mateixa edat..., obligaven a replantejar l'estructura de funcionament de les escoles rurals, la seva orga-

nització i relació entre els mestres.

Es, doncs, de la necessitat que naixen les Jornades d'Escoles Rurals a Catalunya, el Secretariat d'Escoles Rurals i el funcionament per Zones Escolars al Principat. I és així també que des de les institucions s'activen els Projectes d'Actuació Educativa Preferent de Singularitat Rural, al País Valencià, i que el Ministeri d'Educació i Ciència ha posat en marxa a les Balears —perquè no s'han transferit encara les competències en matèria d'Educació— els Centres de Recursos (estructura que s'aplica també a tot l'estat espanyol).

És per pròpia iniciativa, nascuda de la discussió dels problemes comuns i de la voluntat de superar-los que els mestres rurals del Principat van presentar el 1987 a la Generalitat el projecte de Zones Escolars. Era una nova manera d'entendre el funcionament de les escoles rurals.

Una Zona escolar és una agrupació d'escoles rurals —quatre o cinc— que per la seva proximitat i característiques comunes poden funcionar conjuntament. La Generalitat de Catalunya va fer-se seu el projecte i va concedir en el curs 87-88 les primeres quinze Zones escolars. Actualment

en funcionen 46 al Principat.

L'escola de Calders està integrada dins la Zona escolar del Moianès, juntament amb les escoles rurals de Castellcir, l'Estany, Monistrol de Calders i Sant Quirze Safaja. Aquest funcionament permet que els mestres es constitueixin en claustre de Zona i puguin preparar una programació comuna. A més, disposen de dos mestres de suport que supleixen els ensenyants amb responsabilitats administratives de direcció. Els mestres de suport també ensenyen assignatures concretes (les que el consell de zona determina), que són més específiques o especialitzades. En aquesta Zona del Moianès s'encarreguen de les assignatures de socials, anglès i d'un nivell de matemàtiques.

A més a més, la Generalitat dóna a cada Zona, en el moment de constituir-se, 500.000 pessetes per a comprar material. A l'escola de Calders tenen per exemple una fotocopiadora i un ordinador per classe. També disposen de mòdem, que els possibilita de treballar amb ordinador amb nens d'altres centres de la Zona. Els nens d'una mateixa edat de tots els centres fan les activitats extrascolars, com el coneixe-

XII^e PREMI SENYORIU D'AUSIAS MARCH DE POESIA



AJUNTAMENT DE BENIARJÓ MAIG DE 1992

L'Ajuntament de Beniarjó a la Safor, País Valencià, convoca el XII^e Premi de Poesia "SENYORIU D'AUSIAS MARCH" dotat amb 200.000 pessetes (dues-centes mil) per a un o més llibres de poesia en valencià, d'una extensió total que corresponga, en el possible, a un volum corrent de poesia.

I) Les obres concursants han d'ésser inèdites, presentades per quintuplicat, mecanografiades a doble espai, i fent constar el nom, adreça i telèfon de l'autor, el qual si vol que l'obra siga feta pública amb pseudònim haurà d'indicar-ho explícitament.

II) Si les obres presentades no reuneixen la qualitat desitjable, el jurat podrà declarar desert el premi.

III) La presentació caldrà fer-la abans del 30 de Març del 1992 a les oficines de l'Ajuntament de Beniarjó. Plaça d'Ausias March.

IV) Seran membres del jurat:

JOSEP PIERA, VICENT BERENGUER, XÚLIO RICARDO TRIGO, M^a TERESA PASCUAL, FRANCESC CALAFAT

V) L'adjudicació del premi serà el dia 2 de maig a les 20,30 (8,30 vesprada).

VI) L'obra premiada serà posteriorment editada per l'Ajuntament de Beniarjó en la col·lecció de poesia de l'editorial Tres i Quatre.

VII) Totes les qüestions no previstes seran resoltas pel jurat de forma inapel·lable.

VIII) Les obres no premiades podran ser retirades pels autors en un termini de dos mesos a partir de l'adjudicació.



L'aplicació de la Reforma és una assignatura pendent.

AHXIU

ment del medi o les sortides, plegats. Així s'aconsegueix la relació entre els nens d'una mateixa zona i l'abaratiment dels costos. No costa gaire de veure, que les possibilitats es multipliquen ràpidament.

Al País Valencià les escoles rurals també s'agrupen en funció de la proximitat geogràfica. La Generalitat valenciana va activar al curs 87-88 els anomenats Projectes d'Actuació Educativa Preferent de Singularitat Rural (PAEP). Es tracta de projectes educatius compartits per diverses escoles rurals d'una mateixa zona. Fins ara s'hi han acollit entre el 60% i el 65% de totes les escoles rurals del País Valencià.

A la comarca de la Marina Alta funcionen cinc PAEP, cadascun circumscrit a una vall: Vall de Gallinera i Ebo, Vall de Pop-Vall de Laguart-Castell de Castells, Jesús Pobre i Gata de Gorgos, la Rectoria i Ondara, i Pedreguer i Benidolets. És una de les comarques on aquests projectes funcionen millor.

A la Vall de Gallinera i Ebo hi ha quatre escoles rurals que comparteixen un mateix projecte educatiu. Els mestres de suport, els facilita l'escola Cervantes, que és completa, i que està a Ebo. Com que, en la majoria dels casos, els nens de les esco-

les rurals cursen després estudis superiors en aquesta escola, aquest funcionament permet que tota la zona tingui una programació comuna, uns mateixos criteris pedagògics i uns mateixos llibres. S'aquesta manera s'acaba l'aïllament del professorat i els nens fan la transició de forma progressiva i sense desnivells —un aspecte que preocupava els mestres—.

Amb tot, l'estructura unificadora topa amb dificultats, sobretot pel fet que cada centre té el seu propi consell escolar. La diversitat de nuclis de decisió no deixa de ser un obstacle en la fluida coordinació dels centres i en l'organització d'activitats comunes, com ara sortides de caràcter cultural i projectes a partir del medi.

A les Illes, el funcionament de les escoles rurals (uns quaranta centres) depèn del Programa d'Educació Compensatòria del Ministeri d'Educació. En aquest programa el ministeri ha activat els anomenats centres de recursos, que són bàsicament projectes pedagògics i d'infraestructura que donen suport a aquestes escoles. A les Illes n'hi ha sis: quatre a Mallorca (Palma, Inca, Manacor i Sòller), un a Eivissa i dos a Formentera. Cada Centre de Recursos facilita professors de suport (dos o tres), que impulsen l'elaboració de projectes

educatius per a cada escola i ensenyen matèries concretes. Els Centres de Recursos també faciliten tot de material itinerant (vídeos, televisors, diapositives, llibres...), que abasta les escoles que el necessiten.

LA REFORMA

D'uns anys ençà, doncs, mestres i institucions han posat fil a l'agulla per normalitzar unes escoles desfavorides justament per les seves particularitats: perquè estan en pobles petits i tenen pocs nens. Ara com ara, el col·lectiu de mestres està content: "S'ha avançat molt; l'administració ha pres consciència que ha de tenir en compte l'escola rural, perquè si hi ha un nombre de nens reduït, el nombre d'escoles i territori que comprenen és molt important", explica la Lurdes, l'altra mestra de l'escola de Calders. Saben tanmateix que encara són bastants els obstacles a superar: la provisionalitat de molts mestres que al cap d'un o dos anys canvien d'escola, les assegurances del desplaçament del professorat..., problemes que existeixen per manca d'una llei que reguli tant els PAEP del País Valencià com les Zones Escolars del Principat.

I com si aquestes dificultats fossin poques, ara sorgeix una nova incertesa, la que produeix la LOGSE, Llei d'Ordenació General del Sistema Educatiu, que entrarà en vigor el curs que ve. Els mestres de les escoles rurals creuen que, una vegada més, no s'han tingut en compte les característiques pròpies de les escoles rurals i temen que la reforma no signifiqui la desaparició, un altre cop, de molts d'aquests centres.

"L'aplicació de la Reforma a l'escola rural vol un augment considerable de recursos. La Reforma és més cara en aquestes zones que en altres de més concentració. I, per exemple, el perill que la secundària obligatòria s'allunyi dels nuclis rurals i es desvinculi definitivament del primer tram de l'ensenyament obligatori, és evident", denuncia Joan Domènech, president de la Federació de MRP de Catalunya. Els mestres de les escoles rurals del Principat ja han començat a debatre i a qüestionar l'aplicació de la Reforma i demanen que la llei tingui en consideració les necessitats pròpies d'aquestes escoles. Això, segons els mestres, noniés es pot aconseguir amb una àmplia flexibilitat de les propostes de la llei. L'aplicació de la Reforma és, doncs, ara l'assignatura pendent de les escoles rurals.

Montse Serra